

ЭНЦИКЛОПЕДИЯ

Нам улуунун хаһыата 1935 сыл алтынны 5 күнүгэр төрүттээнитэ

2001 с.
Ахсынньы
11
күнэ
оптуорунньук
№145 (8988)

Сарсын — Российской Федерация
Конституциятын Күнэ

ДЕМОКРАТИЯҔА БАСТАКЫ ХАРДЫ

1994 сыл балаҕан ыйын 19 күнүгэр Российской Федерация Президентин Ыйаарыынахсынньы 12 күнэ Российской Федерация Конституциятын Күнүнэн биллэриллбитэ.

Билигин туттулла сылдьар Конституция — (биһиги дойдубут Сүрүн Сокуона) дойдубут элбэх үйэлээх историктарыгар бэһис. Кыластакы инникилэр тустарынан: Бастакы Советскай Конституция, 1918 сыл от ыйыгар ылынныллыбыта, Октябрьскай социалистическай революция кыайылытын бигэрэспитэ, үлээлэн илгилээччилэр политическай былаастарын туругурдубута уонна чааһынай бас билини тохтоптута, советскай тутуу программатынан буолбута.

1922 сыллаахха Россия норуоттара Советскай Социалистическай Республикалар Союзтарыгар холбоһуоттара. Иккис Советскай Конституция 1924 сылга күүһүгэр киирбитэ, норуоттар биригэ сомоҕолоһууларын итинэн тэн бырааптаахтарын Сокуона этэ. Үһүс Конституция 1936 сылга ылынныллыбыта, социалистическай уопастыба общественай уонна государственнай тутуунун юридикскайдык бигэрэспитэ. 30-с сыллардаахха социализм төрүтүгэр ууруллубуттара.

Төрдүс Конституция 1977 сыл алтынны 7 күнүгэр ылынныллыбыта, «сайдыйлаах» социализм Конституциятын быһыытынан. Бэһис Конституция бырайыага Конституционнай Сүбө муньаарынан биһирэммитэ уонна дойдуну законодательнай практикалар аан бастакынан РФ Президентинэн бүтүтүүнү норуот куластааһыныгар киллэриллбитэ. 1993 сыл ахсынньы 12 күнүгэр ылынныллыбыт референдум хаамытыгар бу бырайыак иһин официальной дааннаһынан 32,9 мөлүйүн киһи куластаабыта (референдумна кыттыыны ылбыттар уопсай ахсааныгар 58,4 бырыһыаннара уонна дойдуну быбардааччыларын уопсай ахсааныгар 32,3 бырыһыаннара). Онон норуот бүтүтүүнүн куластааһынын күнэ Российской Федерация Конституциятын ылынныллы күнүнэн биллэриллбитэ.

Конституция этэринэн, Российской Федерация эбэтэр судургутук Россия, демократическай федеративнай правовой государство республиканскай форманан салайылылар, норуота суверенитеты илдьэ сылдьар уонна дойдута былаас соргох источнигынан буолар. Государство баһылыга Прези-

дент, кини норуот бүтүтүүнүн 4 сылга талыллар уонна государство ис уонна тас политикатын сүрүн хайысхаларын быһаарар, олус кизн боломуочуйаларынан

туһанар. Демократическай общество уонна правовой государство төрүттэрин уурууга Конституция киһи бырааптарын уонна көңүллэрин туһунан баһыанналарга сүткэн суолталаахтар. Хас биридии россиянин олоххо, көңүлүгэ, бэйэтэ тыгыллыбат буолуутугар, көңүл айаннааһынна, кыраһыһса таһыгар мэхэйэ суох барар уонна Төрөөбүт дойдутугар эргиллэн кэлэр бырааптаах.

1993 сыл Конституциятыгар уруксуонунан сылларга дойдута олохсуйбут кимиэхэ баһарар кыаллар уонна босхо үгэстэри практическайдык салдаан ытарга дулуһуу көстөр. Конкурса олоһунан хас биридии киһи босхо үрдүк үөрэҕи ылар бырааптаах. Маныаха сүрүн уопсай үөрэх булгучулаах.

Конституция ылынныллытын чачытын сыаналаан туран, В.Н. Ельцин бэлэтээбитэ: «Советскай коммунистическай режим бүтэһиктээхтик тохтолуна, иннигэ улахан суолталаах хардыы оҕоһулунна.» Конституция дыйыта инникитин политическай күүстөр салгыы хайдах буолуохтарыттан улахан тутулуктаах, кинилэр кырата суох соргоһоро сиптэтэһин ааһар, дойдуну диктатурага илдьэ барар диир, онноорр референдум түмүктэрэ кубулдуу тутулубуттарыгар олоһунан ылынныллыбыта дииллэр. Дойду кылаабынай законодательнай докумуона билигин туругунан быыс кэми көрдөрөр туруктаах, ардаанты демократиялар уопуттары уонна үгэстэрин учуоттуур, сана Россия ырыһынак сыһаннарыгар киирбитигэр бастакы суолталаах усулбууйалары бигэрэстэр. Кризис ытарчаттыттан уопастыба төлө көтүүнэ, бырааптар уонна көңүллэр мэккэлэрин туһунан дьэ кырдык этиэхпит.

БИҔИГИ ХАЛАНДААРБЫТ

- Республика Президентин быыбарыгар

диэри — **12** күн

- «Энгиэли» хаһыакка сурутуу түмүктэниэр

диэри — **14** күн

- Саҕа дьылга

диэри — **20** күн

ХААЛЛА...

Ахсынньы 23 күнэ — Саха Республикатын Президентин быыбара

РЕСПУБЛИКА НОУОТТАРА МИХАИЛ НИКОЛАЕВЫ ӨЙҮҮЛЛЭР

Ааспыт ыйга Саха Республикатын норуоттарын ассамблеятын исполкомун муньаар буолаары турар быбардарга билигин үлээли олоһор республика Президентин М.Е. Николаевы өйүүр туһунан быһаары ыллылар. Исполкомна Саха Республикатын норуоттарыгар ыгырыны бигэрэтиллэр. Онон бу буолаары турар быбардарга кимнэ куластырбытыттан республикабыт инники төлкөтө - Российской Федерация Хотугу-Илин өттүгэр форпонуунан буолаары биһиги сирбит баайын аукционтан атылырбыт тутулуктаах. Биһиги республика туһугар сүрүһүнэн-быарынан ыалдьар, кырдыаҕастарга, дьиз кэргэтэргэ, ийэлэргэ, оҕолорго көмөлөөр киһиэхэ эрэлбитин биллэрэбит. М.Е. Николаев республика бары норуоттарын биһирэ сомоҕолоох буолалларын мэккитиһир, билигин Саха сиригэр 20-тэн тахса национальнай-культурнай холбоһуктар, республика норуоттарын ассамблеятын 9 улуустары салаалара үлээтилэр диир этиллэр. Сахалартан уонна нууччалартан ураты 80-ча араас омуктар эйэ-дэмнээхтик олоһоллор: украинецтар, белоруостар, татаардар, башкирдар, армянар, казахтар, киргизтэр, немецтэр, поляктар, еврейдэр, эбээннэр, эбэнкилэр о.д.а. Республика норуота омуктар икки ардыларыгар сыһаннар үтүө туруктаахтарынан кизн тутталлар, үгүс национальнай общиналар историческай дойдунулар кытта ыкса сибээстээхтэр.

XXI-с үйэ стратегическай соруунан биһиги Президентимит үөрэрири сайдытын ааһар, үүнэр көлүнүгэ улахан болгомтотун уураар. Республика сагалыы өйдөөх-санаалаах саҕа көлүнэ үүнэн таһыста. Онон Николаев туһугар куластааһыт биһиги норуоттар икки ардыларыгар эйэлээх буолуу, доһордоһуу уонна өйдөһүү туһугар куластырбыт!

РОССИЯ НОУОТТАРЫН АССАМБЛЕЯТА МЕ НИКОЛАЕВЫ ӨЙҮҮР

Москваттан Россия норуоттарын ассамблеятын советын председателэ Р.Г. Абдулатипов илии баттаһыннаах Саха Республикатын быбардааччыларыгар ыгырыны кэллэ. Бу ыгырыны Саха Республика Россия Федерация субъектин быһытынан дойдуну сайдытыгар кылаата сөүмөр улахана бэлэтээнэр. «Ол курдук Россия алмааһын 98%-на Саха сиригэр хостонор, маны таһынан көмүс, хорҕолдуун, сүлүүдэ, сурьма курдук стратегическай сырьэ эмиэ хотугу кыраайтан кэлэр.

Саамай кэрэхсэбиллээгэ - республика общественай-политическай быһыы-майгы олус бигэ, национальностар икки ардыларыгар атааннаһы хайа да көрүгэ суох. Араас политическай күүстэр биһигэ үлээлиһигэ саҕа кыахтары туһаналлар. Сахалар, юкагирдар, эбээннэр, нууччалар, украинецтар о.д.а. үгүс омуктар этээлэригэр тутулуга суох, эйэ-дэмнээхтик олоһоллор. Манна республика Президентэ М.Е. Николаев оруолун намтатар сатамат. Араас религиознай конфессияларынан саҕа храмнар тутулаллар.

Михаил Ефимович республика баайын-дуолун харыстааһынна уонна үксэтигэ актыбынай государственнай политиканы ыттар. Кини республика интэриэһин федеральнай структураларга дьоһуннаахтык туруорсар уонна көмүскүүр, өрүүтүн кэскиллээх былааннары олоххо киллэригэ кыһамнытын уураар.

Биһиги республика быбардааччылары М.Е. Николаев туһугар бэйэлэрин куластарын өссө төгүл биэрэннэр дьоһун салайааччылаах буолалларыгар бигэ эрэллээхпит.»

Матыйааллары
М.Е. Николаевы өйүүр штаб
бэлэмнээтэ

Саха Республикатын Президентигэр кандидат
М.Е. Николаев быбардыыр фондатыттан толенто

Быыбардааччыга информация

УЧАСТАКТАРДААҔЫ БЫЫБАР КОМИССИЯЛАРА

№ Учаастак аата	Дьиэ, телефона	Председателлэр	Солбууааччылар	Секретардар
328 Уөдэйдээри	Дьаһалта 21-9-89	Попов Борис Николаевич	Зырянов Иннокентий Афанасьевич	Неустроева Наталья Эдуардовна
329 Кыһыл Сыйрдаағы	Дьаһалта 25-3-37, 25-2-75	Иванов Иннокентий Михайлович	Дмитриева Елизавета Михайловна	Ощепкова Зоя Егоровна
330 Партизаннаары	Кулууп 25-6-95	Иванов Иннокентий Иннокентьевич	Новгородова Туяра Степановна	Петрова Анастасия Васильевна
331 Кириэс-Кытыллаағы	Кулууп 26-3-88	Жиркова Матрена Алексеевна	Бурнашев Иван Ильич	Васильева Екатерина Афанасьевна
332 Никольскайдаағы	Кулууп 24-9-88	Шадрина Марфа Ивановна	Олесов Анатолий Васильевич	Протопопова Светлана Николаевна
333 Салбаннаары	Дьаһалта 24-7-16	Николаева Гликерия Романовна	Павлова Анастасия Васильевна	Аргунова Тамара Николаевна
334 Таастахтаағы	Дьаһалта 24-5-16, 21-8-88	Васильева Анисия Николаевна	Аргунова Александра Ивановна	Саввина Ольга Николаевна
335 Хатастаағы	Дьаһалта 21-6-07, 28-3-36	Максимов Александр Михайлович	Артемьев Спартак Матвеевич	Артемьева Вера Николаевна
336 Педучилищетаағы	НПУ 21-7-62	Габышева Екатерина Петровна	Сивцев Иван Агеевич	Афанасьева Татьяна Гаврильевна
337 Строительнайдаағы	УлусПО 21-5-03	Михайлова Антонина Константиновна	Рыкунова Вера Николаевна	Лукина Мария Александровна
338 Намнаағы	Культура киһиэ 21-5-93	Диодоров Гаврил Гаврильевич	Павлов Степан Игнатъевич	Атласова Раиса Петровна
339 Госстрах	Дьаһалта 22-2-06	Колосова Мария Герасимовна	Бесчетнова Любовь Дмитриевна	Охлопкова Ульяна Егоровна
340 Ленскэйдээри	«СХТ» АО 21-1-00	Ильина Инна Иннокентьевна	Протопопова Марианна Лукинична	Кулаковская Полина Семеновна
341 Набережнайдаағы	«Эрал» УПК	Местникова Маргарита Гаврильевна	Степанов Яков Васильевич	Дьячковская Наталья Владимировна
342 Затоннаағы	Орто оскуола 23-3-81	Габышев Анатолий Семенович	Николаев Павел Петрович	Афанасьева Галина Герасимовна
343 Хатыг Арыгытаағы	Дьаһалта 23-1-42	Новгородов Борис Григорьевич	Стрекаловская Екатерина Васильевна	Сивцева Александра Егоровна
344 Кыһыл Дэриэбинэтээри	Кулууп 23-1-91	Сивцева Графена Михайловна	Евстафьев Андрей Егорович	Аммосова Екатерина Николаевна
345 Искратаағы	Дьаһалта 21-3-85	Иванов Никита Николаевич	Рожин Иннокентий Герасимович	Зверстова Антонина Ефремовна
346 Бөгүннээри	Дьаһалта 23-5-25	Марков Роман Алексеевич	Лукин Степан Степанович	Сокольникова Анастасия Григорьевна
347 Модуттаағы	Дьаһалта 21-4-68, кулууп 27-6-37	Шамаева Елизавета Ивановна	Попова Ирина Николаевна	Кайгародова Ольга Васильевна
348 Хатырыктаағы	Дьаһалта 27-1-47	Прокопьев Петр Петрович	Шадрина Евдокия Егоровна	Поротова Варвара Спартаковна
349 Маймаҕатаағы	Нач. оскуола 27-2-85	Обутова Айгалина Ивановна	Лебедев Тимофей Михайлович	Дьяконова Наталья Герасимовна
350 Түбэтээри	Дьаһалта 27-3-34	Захарова Ольга Афанасьевна	Сивцев Егор Егорович	Иванова Акулина Гаврильевна
351 Фрунзетаағы	Кулууп 29-1-88	Ядрихинская Галина Михайловна	Ядрихинский Юрий Гаврильевич	Потапова Ульяна Егоровна
352 Көбөкөнөөрү	Дьаһалта 29-2-75	Попова Елена Дмитриевна	Корнилов Николай Афанасьевич	Жиркова Матрена Ильинична
353 Арбыннаағы	Дьаһалта 29-2-51	Николаева Октябрина Иннокентьевна	Колесов Иван Иванович	Попова Любовь Михайловна
18 Улуус быыбар комиссията	Улуус дьаһалтатын дьиэтэ 21-6-95	Павлов Юрий Алексеевич	Сергучева Дарья Николаевна	

Ахсынньы 23 күнэ — Саха Республикатын Президентин быыбара

НАМТАН ПРЕЗИДЕНТ
ҮҮНҮӨХТҮН

Биһиги тыйыс айылдылаах, улуу Россияга тэигэ суох айылды баайдаах Сахабыт Республикатын Президентин ким буолуохтааҕа саха норуотун үксүн долгутар буолуохтаах.

Дьалхааннаах XX-с үйэ бүтэһик уон сылыгар билигин Президент М. Николаев дьонун-сэргэтин туһугар кыаҕа баарынан үлэлээн кэллэ. Бу түһүүлээх-тахсыылаах ыраахан кэмнэргэ саха норуота симэлийэн сүтэн хаалбакка XXI-с үйэ бороугар чингик үктээн турарбытыгар маннайгы Президентитигэр махтанах тустаахпыт.

Үүммүт XXI-с үйэ республикабыт Президентин ким буолуохтааҕын, дьылҕабытын кимиэхэ итэргэйдэхпитин биһиги, быыбардааччылар, бэйэбит билэрбит чэхчэ. Оттон мин быыбардааччы буоларым быһыытынан Нам улуунун дьонун-сэргэти Президентигэ кандидаттан В.В. Колмогорову туруорбуттары улаханбык сэргии көрүстүм. Президентигэ кандидат төрөөбүт Саха тын сиригэр олоҕо-дьаһаҕа, экономикага, культурата сайдарыгар бэйэтин билигин, күүһүн-күдүгүн толору туһанар кыахтаах киһинэн аарабын.

В.В. Колмогоров республика проблемаларын олус үчүгэйдик билэрин таһынан, Саха сирэ инники сайдыахтаах суолларын диригник ырышпыт, саҕа суолу тобулбут киһинэн буолар. Мин салаабар Россияга сахалартан саамай үрдүк дуоһунаска сылдыар киһи сахатын норуотун туһугар өссө үрдүк аартыгы дабайара - Президент дуоһунаһын ыларанаада. Мин В.В. Колмогорову билбитим 20-тэн тахса сыл буолла.

Ийэтэ - Мария Ивановна Саха Республикатын үтүөлээх учуутала, Чурапчыттан төрүттээх. Быйыл 80 сааһын туолла. Аҕата - Василий Егорович Колмогоров - советскай-партийнай үлэһит, өр кэмгэ Нам оройуонун салайан олоҕун, Нам улуунун бочуоттаах гражданина. Киһилэр эрдэрдэригэр Кэбээйи Ситтэтигэр көрсүһөн ыал буолбуттара.

В.В. Колмогоров киһи быһыытынан элэксэин, боростуойун мин бэйэм олохпор буолбут икки түгэни кэпсээим.

Биирдэ республика прокуратуранан үлэли олоҕордоһуна приемга киирдим. Сыйлым-соруугум Чурапчыга алдьархай буолбут - дьоннор мунгалыы сылдьан муус тостон ууга түспүттэр дин сурах тарҕаммытын билээри. Өрүүтүн буоларын курдук Василий Васильевич эйбэстик көрүстэ. Туох сонуннаахпын, хайдах олоҕорбутун ыйгыталаста. Киирбит наадабын истэн төһө да солото суох буоллар Чурапчы прокуратурага телефоннаан сымыйа сурах буоларын биллэ.

Өссө биир түгэн. Хатырыкка уолаттарбынаан Аһаалыын уонна Илюшкалыын Ойуун күөлэ дин сиргэ хонон оттуу сылдыабыт. Отуубут таһыгар массыына тийиэн кэлэн иһэн көлүөһэтэ «ытан» кэбистэ - тыас бөҕө буолла. Массыынатан Сергей Данилович Свешниковы кытта Василий Васильевич түһэн кэллилэр. Өрөбүл күннэригэр моонньовоннуу сылдьаллар эбит. Күлэн-үрөн эрдэлэстибит. «Бу Ойуун күөлэ - иччилээх сир», — дин күллүм. «Оччоҕо оносто таарыйа сирин-дойдуну аһатан чэйдээн ааһыахха», — дин буолла. Сергей Данилович киһитин сотору-сотору «генерал» дин ыгырар. Дьэ ол генералбыт массыына тын онгостон тириги-хорутуу бөҕө. Кини оччолорго Москвага генеральнай прокурор солбуйааччытынан үлэлээн эрэр этэ. Бу түгэн Василий Васильевич киһи быһыытынан судургутун, боростуойун өссө төгүл көрдөрөр. Атын киһи эбитэ буоллар, бука, анал суопардаах сылдыа эбитэ буолду.

Нам сириттэн Сахага улахан биллиилээх, салайар талааннаах, дойдуларыгар мунура суох бэриниллээх суду дьоннор үөскээбиттэрэ, дьон-сэргэ кэскилин туһугар дьонун олоҕорон ааспыттара: Максим Кирович Аммосов - Саха сирэ тутулуга суох буоларын, көгүлүн иһигэр дуһанын толук уурбута. Сэри ыар сылларыгар Илья Егорович Винокуров республика салайааччытынан үлэлиир буолан биһиги улууспут улаханбык кыһарҕанга кыһарыйтарбатаҕа биллэр. Ытык кэрэмэн дьоннор: Чаһылҕан-Илья Винокуров, композитор Захар Винокуров, поэт-бөлүһөк Таллан Бүрө-Ефрем Сивцев курдук чаһылхай талааннар ЭНСИЭЛИ хототун аатырдыбыттара. Үйэ бүтэһигэр саҕа үйө саҕатыгар Нам улуунуттан тулхадыйбат бигэ тирэх булунан Василий Васильевич Колмогоров, Россияны салайар үрдүкү дьаһалта мьндаатыгар сахаттан бастакынан государственнай үлэһит - генеральнай прокурор бастакы солбуйааччытынан, Россияга силиэстийлиир управлениетын начальнигынан өр сылларга үлэлээтэ. Генерал-полковник званиелаах Россия, Саха Республикатын юстициятын үтүөлээх үлэһитин үрдүк аатын ылла. Инники өттүгэр бөдөн салайааччы буолара кэскиллээх дин дьон сылыктыылар. Хайа биһиги нампар дьолбул баһыйдыына президенттэн саргыбыт салаллаарай? Эһиги улуус быыбардааччылар тумулук туттар бастын биир дойдулаахпыттын өйүүр чиэстээхпит дин эһигини ыгырабын.

В.И. ЕРШОВ.
Хатырык

Саха Республикатын Президентигэр кандидат В.В. Колмогоров быыбардыыр фондатыттан төлөннө.

ИННИКИ САЙДЫЫБЫТ
ПРЕЗИДЕНИНЭН КИМИ
ТАЛАРБЫТЫТТАН ТУТУЛУКТААХ

Саха Республикатын Президентин дуоһунаһыгар 11 кандидат регистрацияланна.

Бары да Саха саарынара, нуучча чулуу чаһылхай уолаттара, чэхчэ да Президент буоллахтарына республиканы хайдах баҕарар салайар кыахтаах бэйэлэрин билиммит дьоннор турдулар. Ол гынан баран бачча элбэх кандидаттан норуот биир чулуулар диэбитин республикабыт инники сайдыытын көмүскүү, ону олоххо киллэрсэ диэбит кандидаттын талан ылыа турдаҕа.

Холобур, ханнык баҕарар ыал аҕатынан олоҕор, аҕалара хайдах дьаһанараттан тутулуктаах, син ол кэриэтэ республика инники дьылҕата, сайдыыта - Президентин ханнык кыахтаах киһи олоҕоруттан тутулуктаах, онон кими талан ыларбытыттан биһиги инники сайдыыбыт, кэскилбит киниттэн саҕаланар.

Аҕыйах хонуктааҕыта Хамаҕаттаҕа Саха Республикатын, Магадан уонна Амур уобалаһын кылаабынай федеральнай инспектора Саха Республикатын правительствотун председатели солбуйааччы Руслан Юрьевич Шипков кэлэн көрсүһөн барда. Кинини кытта кини итэҕэллээх киһитэ Григорий Михайлович Иванов сырытта.

Р.Ю. Шипков бэйэтин программатын туох сыаллаарын соруктааһын, үлэтин-хамнаһын туһунан уу сахалыы кэпсээн толору билиһиннэрдэ. Кини итэҕэллээх киһитэ Г.М. Иванов Р.Ю. Шипкову чэхчэ кыахтаах салайааччы буола үүммүтүн Президент буолууларына Саха Республикатын инники сайдыытыгар республика экономикага туруктаах буолуутугар бары кыаһын, билиһиннэ ууран үлэлиирин туһунан киһи ылынар гына сырдатта.

Кырдык да санаан көрдөхкө Р.Ю. Шипков бөдөг салайааччы буолан Дальнай Восток федеральнай окукуругар Саха Республикатыгар, Амур, Магадан уобаластарыгар кылаабынай инспекторынан талыллан үлэлээһинэ Россия өттүттэн улахан авторитеттаарын Москва өйүүрүн көрдөрөр. Дальнай Восток окукуругар В.В. Путин анаабыт киһитэ Куликовскай бэйэтэ ити дуоһунаска анаабытын быһыытынан биһиэхэ Россия Федерациятын кинитин курдук көстөр сүүнэ улахан бырааптаах, ону тэнгэ Саха Республикатын правительствота председатели солбуйааччынан үлэлииргэ тийиэ үүммүт улахан бэлэмнээх хаһаайыстыбаннай-политическай салайааччы буоларын көрдөрөр.

Р.Ю. Шипков бэйэтин программатыгар промышленноһу күүскэ сайыннараҕа бэйэтэ нефтегаз үөрэхтээрин быһыытынан Талакаан нефтин очооттоох кэпсэтии бара турарын тохтотон сагалыы кэпсэтинин олоххо киллэрэрин туһунан улахан былааннаарын кэпсээтэ. Нефть промышленность биир улахан салаа та буолар диэтэ. Оттон тыа хаһаайыстыбатыгар кооперациялааһыны сайыннаран таба, ынах, сылгы сүөһү ахсаанын элбэтэргэ сыллаах-соруктаах үлэни ыттар былааннаах уонна түргэнник дохуоту биэрэр сибииннэ, хаас, куурусса о.д.а. республика тас өттүттэн атыыласпака республика бэйэтин иһиттэн кыаллар кыахтаах диэтэ. Итинэн тыа сиригэр оскуолалары, спорт саалалары о.д.а. тутуулары ыттар санаалаах. Ити курдук нэһилиэнньэ тыын суолталаах элбэх боппуруостарын таарыйан республиканы иннин диэки сайыннарыыга туһаайан тыл эппитин быыбардааччылар улаханбык биһири иһиттилэр.

Руслан Юрьевич Шипков омугунан төһөгүн да иһин нууччатын кыра өрө эрдэбиттэн Бүлүүгэ сахалар ортолоругар саха өрө-

рун кытта тэнгэ улаатан, иһитилэн олох сахалыы дууһалаах, сахалыы олус ыраастык саҕарар буолан нуучча тыллаах атын кандидаттан ордук сыаналанар кыахтаах. Онон Саха Республикатын дьон кинини үчүгэйдик биллэлэрин быһыытынан киниэхэ сахалар үтүө куолаһы биэриэхтэрэ, оттон Саха сиригэр олоҕор нуучча быыбардааччылартан эмиз элбэх куолаһы ылыаҕа. Итинэн сылыктаан тойонноотоххо Саха сирин сүүрүн икки омугуттан элбэх куолаһы ылар көстөн турар. Итиччэ элбэх Президент дуоһунаһыгар кандидаттар хас биирдилэрэ куолаһы ылан куолаһы хайытыылар улахан буолуоҕа. Инньэ гынан ким да бастакы турга 50-тан тахса бырыһыаны ылыа суоҕа. Ол түбэлтэтигэр Р.Ю. Шипков 2-с турга эрэллээхтик тахсыаҕа. Онон Саха сирин патриотическай күөстэртэн турбут Р.Ю. Шипков иһин бары быыбардааччылар куолаһытын биэрдэхпитинэ төрүт сыыстарыахпыт суоҕа, Саха сирин инники сайдыыта кими талан ыларбытыттан хас биирдий быыбардааччыттан тутулуктаах буолуоҕа. Ол иһин Нам улуунун бары быыбардааччылар биир киһи курдук нуучча норуотун үүнэн иһэр чаһылхай уолугар Р.Ю. Шипков чэхчэ да сахалыы биэриэхтэрэ дин эргинээххэ сөп.

Р.Ю. Шипков Саха сиригэр үөскээбит буолан олоҕун эйгэтэ эмиз сахалыы салаллыыта чэхчэ да Саха киһитэ буолбутун туоһулуур. Ол курдук дьыэ кэргэнэ Саха АССР үтүөлээх артыыһа Яков Прокопевич Кычкин кыһын Любальын дьоллорун холбоон ыал буолан билигин кинилэр үс оролохтор, эһинээхтэр. Онон дьингээх Саха дьоллоох ыалара буолаллар. Ити Р.Ю. Шипков чэхчэ да сахалыы дууһалаарын көрдөрөр.

Р.Ю. Шипкову кытта Аскалон Павлов улахан концерт биирдэ уонна саахымакка табаарыстыы көрсүһүү буолан ааста.

Г. КОКОРЕВ,
тыыл, үлэ ветерана

Саха Республикатын Президентигэр кандидат Р.Ю. Шипков быыбардыыр фондатыттан төлөннө.

Биһиги Ийэ дойдубутугар фашистскай талабырдыгыттар сэриинэн ааҕнаан киирэн, буруйа суох оҕону-дьахтары, кырдыаҕастары ынырык накаастабылга түбэһиннэрибиттэрэ, эйэлээх куораттары, салиэнһэлэри күлкөмөр онортообуттара. Ол бириэмэҕэ өстөөх Европа кэккэ дойдularын сэриилээн ылыытын түмүгэр тийһигэр диэри байыаннай техниканан толору сөбүлэммитэ. Инньэ гынан өстөөх сэрии маннайгы күннэригэр сэбиэскэй куораттары, салиэнһэлэри быстах бириэмэҕэ ылаттыыра табыллыбыта.

Бу алдьархайы уун-утары көрөн туран, Сэбиэскэй буйуттар өстөөх баһыйар күүһүгэр хорсунтук быһыыларынан сэриилэспиттэрэ.

Сэбиэскэй командование фронт балаһыанньатын учуоттаан, эби күүһү түмэргэ дьаһал ылыыта, ол дьаһалларга эппиэттээн, 1941 сыл сайыныгар Саха сирэ 16964 чулуу уолаттарын бу уодаһыннаах сэриигэ Арҕаа фронтка ыыппыта, ол иһигэр ити сыл Нам оройуонуттан 401 бастыг ыччаттар талыллан, бастакы хомуурга атаарыллыбыттара. Олордон билигин улуус учуотугар турар, сэри кыттылаахтарыттан сордох тыыннаах хаалбыт Илларион Николаевич Софронов олоҕун, үлэтин, бобойуой сырыыларын тустарынан кылгастык кэпсэи түһүөхпүт.

Илларион Николаевич төрөппүттэрэ: аҕата Николай Васильевич, ийэтэ Фекла Васильевна II-с Модут нэһилиэгэр «Кураанах» диин алааска, сүөһү иттэн, бурдук ыһан, бултаан-алтаан иһитилэн олоҕоруттара. Ки-

Ким да умнуллубат, туох да умнуллубат

БАСТАКЫ ХОМУУР
БАЙЫАҕА

нилэр 1913 сыллаахха Дарабын дин уол оҕону төрөтөн, бүүбэйдээн, киһи-хара онорбуттара, уоллара чороччу улаатан, буутун этэ буһан, сиһин этэ ситэн дьыэ ис-тас үлэтин үлэлиир хоһуун киһилэрэ буолтара. Онтон ийэтэ сэри иннинэ, аҕата сэри сағана өлүгүтээн хаалаллар. Дарабын тулаайах хаалан баран, 1938 сыллаахха бэйэтин нэһилиэгэр «1-й Маай» дин колхозка чилиэниэн киирбитэ. Оччотооҕуа колхоз салалтата, эдэр, эрчимнээх үлэһити «Холбос» таһаҕаһын көтөхтөрө ыраах үрэх бастарыгар: Ааллаах-Үүнүөн, Томпонон, Алдаһынан сылын аайы айанга ыытара. Онно айан олус эрдээх буолара. Суол куһағана, үрэхтэр тааннара улахан моһоллору үөскэтэллэрэ. Ол да буоллар Илларион Николаевич лаапты таһаҕаһын, колхоз көлөтүн бири да энчирэппэккэ этэнгэ эргиллэн кэлэр буолара.

Дарабын оскуолаҕа үөрэммитэҕэ. Арай ликбезкэ эр кыратык үөрэнэ сылдыбыттаах. Маны таһынан Совет үлэтин курсугар икки үйэ курдук үөрэммиттээх. Былыр II Модут нэһилиэгин киниэ «Тамтарбан» дин кинэ

уйгулаах олохтоох алааска олохсуя сылдыбыта. Бу алаас саамай килбэйэр киһигэр, үрдүк томторугар таҕара дьыэтэ-дэндэйдэн турбута, оччотооҕуа кини куолакалын тыаһа көстөөх сиртэн дуораһыан иһиллэр буолара. Манна таҕара дьыэтин иһинэн оскуола баара да, кыра-хара дьоннор оҕолоро кыайан үөрэммит этилэр.

Дарабын колхоз турук үлэһитэ буолан сылын аайы өлгөм дохуоту аахсаара. Ити курдук үлэлээн тиригиллэ сырыттарына сэри буолбут сураҕа иһиллибитэ, онтон сотору буолаат, 1941 сыллаахха атырдыах ыһын 10 күнүгэр армияҕа ыгырар бөбүөскэ тийиэн кэлбитэ.

Онно борохуотунан айаннаан өрүс төбөтүгэр Усть-Кукка тийбитэ. Онтон салгыы Иркутскайынан, Улан-Удэ куораттарынан айаннаан, Чита уобалаһыгар тийиэн Дарасун куорат оройуонугар сылдьан байыаннай үөрэххэ үөрэммитэ. Үөрэҕэ суох киһиэхэ үөрэх кытаанах буолара, бастаан утаа хамаандаларын сатаан истибэккэ мөбүлүн да ылар түбэлтэлэрэ баара. Кэлин атын саллааттартан итэҕэс сылдыбатаҕа, хата удьуор

булчут буолан, бинтиэппэнэн ытыыга бэргэн ытааччы аатыран үксүн хайҕанан тахсаара.

Байыаннай үөрэххэ ый курдук сылдыбытын кэниэ Дарабыны арҕаа фронтка сэриилээһэр армияҕа ыыппыттар. Бастаан таһаҕас поеһынан Москва куоракка диэри айаннаан тийиэн баран, арҕаа фронтка сэрии бара турар буолан, үксүн сатыы бааһына, суол бадараанын быһа оомойдоон хас да күн айаннаан Калининскай фронтка чугаһан баран тохтообута. Ол бириэмэҕэ Ржев, Вязьма, Сычевка, Белай дин куораттарга уоттаах сэри күүдэпчилэнэ турара. Дарабын манна тийиэн уол биһилэх ортотугар эмискэ баар буолан хаалбыта, үөһэтэн өстөөх самолеттара харса суох бумбаны куталлара, снарядтар дарбааннара, саа, пулемет эстэр тыастара, өлөн эрэр дьон хаһыылары-ыһыылары дьулаан хартыына буолан иһиллибитэ. Соророр өстөөх танкалара тоҕо ааҕнаан киирэллэрэ. Бу сүпсүргэнигэр Дарабын бинтиэпкэтинэн хараҕар көрбүт немецтэрин сылыгар киллэрэн үчүгэйдик өр кыһан ытара. Инньэ гынан кини счегугар элбэх өлбүт немецтэр киирбиттэрэ буолуо дин сэрийэбит. Ол сылдьан биирдэ атакаҕа киирэн иһэн биир дойдулааҕа I Модут киһитэ Ваишев (Өлөн уола) дин киһи «сиспин быһа ыттылар өлүм!» - дин хаһыытаан баран өлөн түспүтүн көрөн хаалбыта.

(Бүтүттүн 3-с стр. көр)

БАСТАКЫ ХОМУУР БАЙЫАҔА

(Бүтүттэ. Иини 2-с стр. көр)

Бу бириэмэҕэ Дарабыан сороҕор кыайыы өрөгөйүн, сороҕор хотторуу хомолтогун билэттэбитэ.

Ол сылдан биэр нуучча уолун кытары доҕордоспута. Онтуката кинини хаста да өлөр өлүүттэн өрүһүйбүтэ, Дарабыан да иэскэ кирбэтэҕэ, кинини эмиэ хаста да кутталтан таһаарбыта. Ол уола Уйбан диэн Харьков куорат олохтооҕо этэ. Кэлин уола ханна тийбитин чуолкайын билбэтэҕэ.

1941 сыл алтынны ый 14 күнүгэр Ржев, ити ыйга Вязьма куораттар өстөөх илиитигэр киирбиттэрэ. Бу куораттар иһин бөдөҥ кыргыһылар буолбуттара. Бу бириэмэҕэ өстөөх Вязьма оройуонугар хас даҕаны Сэбиэскэй Армияны төгүрүктүүргэ холоно сылдьыбыта табыллыбата.

Ол да буоллар фронтта балаһыанна олус уустугурбута. Өстөөх ыгытыта күүһэ бэрдиттэн саллаат аһылыта да көмчүтүбүтэ. Кэлин фронт саҥа сэрйи техникатынан, самолеттарынан, танкаларынан хааччыллыта күүһүрбүтэ. Катюшалар, ыраах тэбэр тэргэнэр үлэ-

лээн тийдэхтэринэ саллаат уйулгата өрө көтөҕүллэрэ, эр санаата кытаатара, кыайыыга эрэлэ күүһүрэрэ.

Дарабыан бу уот буурҕа ортоугар сылдьан кыайыыга эрли мөлөттөтөҕө, өссө уоһуран туран сэрйилэспитэ.

1942 сылтан саралаан Сэбиэскэй сэрйилэр Ржевтээги, Вязьматаағы туһаайыларга кимэн киириини саралаабыттара, итинтэн уолуян немецкэй командование бу сиргэ 12 дивизияны, 2 биригээдэни Европа дойдударыттан эбии бырахпыта. Өстөөх бу холонуттан Сэбиэскэй Армия эмиэ кизэр бырахпыта уонна өстөөх тыыннаах күүһүгэр, техникатыгар улахан хоромньуну онорон туран, 1943 сыл кулун тутар 3 күнүгэр Ржев, 8 күнүгэр Сычевка, 10 күнүгэр Белаи, 12 күнүгэр Вязьма куораттары босхолообута.

Бу операцияларга биниги биэр дойдулаахтарбыт: Илларион Николаевич Софронов, Василий Данилович Лукин, Василий Иванович Муксунов, Данил Иванович Муксунов, Гаврил Иосифович Местников, Георгий Никифорович Ноговицын, Семен Никонович Стручков, Николай Николаевич Лукин у.д.а. кыттыыны ылбыттара. Бу улахан операцияларга биниги республикабыт 400-тэн тахса чулуу уолаттарын охсуһуу хонуутугар сүтэрибэтэ. Оттон биниги оройуоммуттан 35 киһи хаарыан тыыннара быстыбыта. Кэлин Ржев куорат олохтоохторо өлбүт саха буойуттары көмүскээччилэрин быһыытынан кэриэстээн, таас пааматыннык туһунтара. Ол тутууларга 1994 сыллаахха атырдыах ыйыгар бүтэн, пааматыннык аһылытыгар Саха сириттэн 20-чэ киһилээх делегация баран кэлбитэ.

Уопсайынан арҕаа фронтта Сэбиэскэй командование улахан стратегическай суолтаны биэрэрэ. Ол да иһин буолуо аатырбыт полководцтарын: Г.К. Жуковы, И.С. Коневы, В.Д. Соколовскайы, Е.М. Пуркаевы, М.М. Громоны, Д.И. Еремеевны, П.А. Ротмистровы, Д.Д. Лелюшен-

каны у.д.а. анаан ытан хамаандалата сылдьыбыта. Ити түмүгэр Сэбиэскэй сэрйилэр килбиэннээх кыайыыны ситиспиттэрэ.

Илларион Николаевич бу фронттарга хорсундук сэрйилэһэ сылдьан, снаряд оскуолкатыгар илиитин алдыттаран, уңуох алдыанылаах ыарахан бааһырыны ылан госпиталга тахсыбыта. Оно эмтэнэн баран 1943 сыл кыһыныгар дойдутугар этэнгэ эргиллэн кэлбитэ. Илларион Николаевичи дойдутун дыно бэркэ үөрэ көрсүтүттэрэ уонна сынныана түспүтүн кэннэ «Шмидт» колхозка председателинэн талан көбиспиттэрэ. Очотооҕуга колхоз арыһах ынах, сылгы сүөһүлээҕэ, кыраҕас оттуур сирдээҕэ, бааһыналааҕа. Кэлин колхоз оттуур ходоһатын кэнгэтэн, колхозка ынах, сылгы сүөһүнү үксэтибэтэ. Бааһына сири кэнгэтэн, почватын тупсаран, туорахтаах культураны ыһан туруктаах үүнүүнү ылбыта. Сыл бүтүүтэ колхозтаахтар өлгөм дохуоту аахсан үөрүүлэрэ-көгүүлэрэ үрдээбитэ. 1950 сыллар диэки бу колхоз Бөтүн нэһилиэгэр Молотов аатынан колхозка холбоһон, оройуон биэр бөдөҥсүйэн иһэр колхозтары ахсааныгар киирбитэ.

Илларион Николаевич 1950-81 сылга диэри бастаан колхозка, кэлин совхозка кадровой булчут быһыытынан сылдьыбыта. Кини булчуту ыра бэрт кизг буолара, ол курдук П. Модут алаастарынан, Харбалааһынан, Кэбээйи быһыыгар тийэ маршруттанан булчуура. Ол сылдьан былааннаах соруудахтарын мэлдьи аһара толорон, колхоз, совхоз, үрдүк тэрилтэлэр хайдал сурруктарынан, харчынан бириэмийэлэригэр үгүстүк тиксипитэ.

1975 сыллаахха Кыайыы 30 сылынан Саха АССР Верховнай Советын президиумун бочуотунай грамотатынан кини үтүө суобастаах үлэтэ бэлэтэммитэ. Билигин кини түөһүн Арҕа дойдуну көмүскүүр сэрйи I-кы степеннээх ордена, уонунан аарыллар мэтээллэр кизгэтээлэр.

Илларион Николаевич армиятан кэлин баран, колхозтаах Евдокия Ионовна Николаева диэн сэрйи огдообото дыахтары кэргэн ылбыта. Кинини кытары үйэ агарын курдук дьоллоохтук, эйэ-дэмнээхтик олорбуттара. Евдокия Ионовна

1993 сыллаахха күн сириттэн араас сыбыта. Кинилэр Михаил диэн сороҕо уол өрүнү төрөппүттэрэ. Михаил кэлин улаатан баран аҕатын туйаҕын хатаран булчут идэтин баһылаабыта. Иннэ ғынан 1975 сылтан ыла кадровой булчут быһыытынан үлэли сылдьар.

Дарабыан кырдыаҕас, арыһах сыллааҕыта ветераннар хамсааныннын өйөөн, сааһыран баран туһалаах, общественной үлэттэн илиитин араарбакка үлэлээбитэ. Кини хас да сүл кырдыаҕастар оттуур биригээдэлэрин тэрийэн, оно эвенуодунаан сылдьыбыта. Саас, сайын ахсын бааһына, оттуур алаастар бүтэйдэрин тутууга, абырахтааһына сорунан туран үлэлээбитэ. Ол сылдьан сынныалан кизһэлэригэр ыччаттары кытары көрсүһүүлэргэ үгүстүк кыттарта.

Илларион Николаевич быһыл 88 сааһыгар сылдьар. Харанынан көрөт буолбута уонтан тахса сүл буолла, сэрйи I группалаах инбэлитэ. Билигин суорбан-тэллэх киһитэ буолан, оҕолорун, сиэннэрин амаарах сыһаннарыгар, сылаас көрүүлэригэр-истиилэригэр кизрэн, кыһалҕаны билбөккө, нус-хас сынныалаһыгы сытар.

Биниги билигин аҕа саастаах коллегаларбыт уонна көлүөнэ ыччаттарбыт уоттаах сэрйи сылларыгар Ийэ дойдударын көмүскэлини иһин, чэгиэн эттэрин сэймэктэппит, эрйи энгэрдэринэн тэлбит, мугу муннуларын тырбыт, өлөр өлүүнү кыайыт өрөгөйдөөх өстөөҕү өһөрбүт убайдарбытын, аҕаларбытын, эһээлэрибитин ытыктыыр, кинилэргэ сүгүрүйэр ытык эстээхпит.

Оннук чизэскэ-хайдалга биниги кэпсиир, ытыктыыр ветеранмыт Илларион Николаевич тиксэр толору бырааптаах.

Илларион Николаевич, өссө уһундук олоҕор, чэгиэн бэйэлэн, кырдыыга кыайтарыма, ыарыыга ылларыма, үтүө-мааны майгыт, сайаҕас санаат, ылыннырылаах сүбэҕамат, бар дьонго ыччаттаргар тийэ туруохтун! - диэн алгыспытын тизрээбит.

Афанасий ПРОТОПОПОВ,

Арҕа дойдуну Улуу сэрйитин кыттыылааҕа, сэрйи инбэлитэ

Редакция почтатыттан КЭСКИЛЛЭЭХ ҮЛЭБИТ КЭХТИБЭТИН

Сааһыран истөх аайы билигин олохпут араас өрүттээх түбүктэрэ, ыарахаттара киһини үрдэллэрэ аччаата, хомотоллоро үксээтэ. Олортон мин пенсионердар кыһалҕаларын туһунан суруйабын.

Сыанабыт күннэтэ өрө көтө турар. Кыра пенсияҕа айаххын кыайан ииттибэт кыһалҕан тизрэн иһэр. Бу кыһалҕаны өйдөөбүт курдук Нам уллуһун пенсионнай управлениета кырдыаҕастарга аналлаах сыаната арыһа чэпчэки маҕаһыны арыһан абыраата. Бу маҕаһыныгы сэрйиттэри аайы дьон толору буолар. Онноор биниги Салбантан тийэ бурдук, саахар, лапса ыллаттарарбыт. Билигин күмгэ бөйө массьыната суох киһи дьонунан ыллаттарара сүрдээх ыарахан. Хата ону олохтоох баһылыктыт Понельская А.А. өйдөөн бэйэтин түбүктээх үлэтин быһыыгар наада-быттын ситэн тахсан абырыыр. Сааһырыт дьонго кыра да көмө өөрүү.

Маҕаһыныга киирдэххэ эйэҕэс кыргыттар ингэн-тонон ыһаҕалаһан, сыанатын быһааран биэрэллэр. Манна инбэлиттэр, ытык кырдыаҕастар кэлин атыһылан махтанан аһаллар. Кырдык даҕаны утары уунар уу харчыта суох киһиэхэ абыраллаах маҕаһын. Маҕаһын асортимена кизг. Бурдукта, саахара, куруупата аҕаран сиплээкин. Мин 800 сүл пенсиябэр бурдук уонна атын бородуукта ылларарын. Бэйэм курдук тийиммэт ылларга илиилэрин утары уунар пенсионнай управление абыраата. Тыһынан бу маҕаһын аатыгар элбэх махталы истэбин. Пенсияны ый аайы ыла олоробут.

Биниги пенсиябытын Л.М. Жиркова тарҕатар. Ыйгытыларбытыгар барытыгар сөптөөх эпизити биэрэр, биниги туспутугар кыһаллар сэмэй үлэит. Барда махтал тыһыларын управление бари үлэнигиттэригэр тизрээбит маҕаһынан атыһылан аһан олоороччу кырдыаҕастар.

Атыһылааччылар үүнэри турар 2002 сылы дьоллоох-соруулаах көрсүн, дыэ кэргэттэригэр доруобай буолууннар. Кэскиллээх үлэҕит кэктибэтин, үтүө санааҕыт сүгүрүйбэтин, кырдыаҕастарга кыһалҕа.

Анна ПРОКОПЬЕВА,
Салба

Учуутал - уус чулуута

ТҮҮНҮ ТҮННҮК УОТА

(Очерк)

бэйэлээхтэр долгуйа, үөрө-көтө ахтар сирдэрэ. Көрдөөх-нардаах «сэргэх, сэмэй ыччаттаах» эдэр саас бинигэ — ыҕары, угуулар «уоттардаах» Сэргэлээх. Хараҕар субу баарды, эдэр саас күөгэйэр күннэрин үөрүүтүн-хомолтогун тэнгэ үлэстибит, өйдөспүт, өйөспүт дьүөгэлэрэ, доҕоттору элэннээн аастылар. Кинилэр эн киһи быһыытынан ситэр-хотор, олоҕун эппиэттээх кэмнэригэр энгэрдэспит буоланнар, ордук чугастар эбит. Настя Морхоева, Васса Шишигина, Вася Платонов, Саша Тарасов, Вася Васильев о.д.а. республика араас мунуктарыгар үлэли-хамсыы сылдьаллар, куруук билсина-көрсүһэ тураллар. Сэргэлээх барахсан биэс сүл биэбэйдээбит оҕолорун олох кизг аартыгар алгыы хаалбыта.

Онтон ыла 26 сүл биллибэккэ ааһа оҕуста. Дьыллар хонуктар курдук элгээлдиһэр эбиттэр. Мин кэпсиир киһим - Хатыҥ Арыы орто оскуолатын директору үөрөх чааһыгар солбуһааччы, үрдүк категориялаах учуутал, Саха Республикатын үөрэдириитин туйгуна Екатерина Николаевна Гаврильева.

Кини университет кэнниттэн Бүлүү оройуонугар Мастаах орто оскуолатыгар саха тылын, литературатын учууталынан ананан үс сүл, онтон Нам районотун дыһаһылар киирэн Салбанга икки сүл, Модукка 7 сүл үлэлээбитэ. Киниэхэ өссө Бүлүүгэ үлэлээбит сылларыгар «элбэи эрэннэрэр кэскиллээх эдэр үлэһит» диэн үөрөх министрствотын инспекторскай комиссията үрдүкү сыаналы биэрбитэ. Дойдугар Намга кэлэн, араас өрүттээх педагогическай, общественной үлэҕэ кыттыһан, биллэн-көстөн испит. Үөрэнээччилэргэ уонна нэһилиэнньэҕэ улахан авторитеттамыта. Салба олохтоохторо очотоо-

дуга ытыллыбыт «күөх уоттары», нэһилиэнньэ бырааһынныктарын, конкурстары, үлэлээбит учууталларын махтаһынан ахталлар.

1982 сылтан Модут орто оскуолатыгар ананан, бэйэтин төрөөбүт нэһилиэгэр, Хатыҥ Арыыга, кэлиэр диэри завуһунан үлэлиир.

Бу сылларга Екатерина Николаевна оройуонга тарбахха баттанар биэр бастыҥ пропагандиһынан биллибитэ. Оччолорго «Эдэр коммунист» хаһыакка журналист И. Ушинцай «Кизг сибээстээхтик» диэн эдэр пропагандист Е.Н. Гаврильева «Идеологическай охсуһуу уонна ыччат» диэн комсомольскай политическай үөрэхтээһин оскуолатын хайдах үлэлэтэрин туһунан хайҕаан суруйбута. Кизг билиилээх-көрүүлээх пропагандист буола үүнүүтүгэр аҕатын улусу Ытык киһитэ үйэтин тухары советскай партияны үлэҕэ сылдьыбыт Николай Семенович Гаврильев сабыдыала, үөрэҕэ баара чахчы.

Ити курдук нэһилиэнньэ ыччаттарга өйдөтөр, үөрэтэр үлэни кэчкэ сыллар усталаһыгар саталлаахтык ыһыпта. Бу кэмнэргэ бастыҥ үлэтин иһин ЫБСЛКС КК Бочуотунай Грамотатынан, Чехословакияга барар путевканын наараадаланар. Кини аата республикатаағы Бочуот Дуоскатыгар киллэриилэр. 1987 с. дойдутугар Аппааныга көһөн кэлэн, 15-с сылын Хатыҥ Арыы орто оскуолатыгар үлэли-хамсыы сылдьар. Маҕнай директору иитэр үлэҕэ солбуһааччынан, онтон завуһунан ананар. Ол курдук ахсыс сылын күн бүгүнгэ дылы директору үөрөх чааһыгар солбуһааччытын быһыытынан үлэлээн кэллэ.

Екатерина Николаевна үөрэти-иити үлэтин салайыы саҥа көрүҥнэрин, ньымаларын иилэ хабаан, ис дьинин өйдөөн, олоххо киллэрэргэ үлэлэһэр үгэстээх. Оскуолаҕа национальнай концепцияны

олоххо киллэриигэ элбэх үлэ ыгытылына. Профильнай үөрэхтээһин киллэрилинэ. 1999 сылтан оскуола валеологическай хайысханы талан, экспериментальнай үлэ ыгытылла сылдьар. Үөрэнээччилэр билиилэрин таһымын үрдэтэргэ ураты болҕомто урууллар. Сылтан сүл бастыҥ үөрэнээччилэр ахсааннара эбиллэр. Улууска ыгытылар олимпиадаларга үгүс предметтэргэ бириэстээх миэстэлэргэ сылдьаллар. Бу оскуола 21 үөрэнээччигэ улуустаағы гимназияга, 4 өрө РК-ға үөрэнэллэр. Кылаас салайааччыларын, төрөппүттэри кытта ыкса сибээстээх үлэ ыгытылар. Ол түмүгэр оскуоланы бүтэрээччилэр үөрэххэ киириилэрэ улаатар. 1997 с. 28-тан 12-тэ үрдүк, 7-тэ орто үөрэххэ киирбитэ. Кэнниги көрдөрүүнэн 39 өрө үрдүк, 36 орто үөрэхтэргэ үөрэнэллэр. Оттон быйыл 24 өрөттөн 12 үрдүк, 8 өрө орто үөрэххэ киирдиэр (кыл. сал. Романова Н.П.).

Уһулуччу сайдылаах научнай-техническай үйэҕэ учууталтан элбэи эрэйэллэр. Кини иһингэр саҥа үрдэтиллибит көрдөбүллэр тураллар. Оно эппиэттир буолууга учууталлар тус бэйэлэрин хаачыстыбаларын уларытан тутууга үлэлииллэр, маастарыстыбаларын ахсаабакка үрдэтэр, байытар эбээһинэстээхтэр. Ол иһинтэн учууталлар идэлэрин таһымын үрдэтэргэ болҕомто урууллар. Курстарга, семинардарга, конкурстарга актыыбынайдык кытталлар. Кэтэхтэн үрдүк үөрэҕи 5 киһи бүтэрдэ, 5 учуутал өссө да үөрэнэ сылдьар. Учуутал сааһын тухары үөрэнэр. Оччолуна эр Ушинскай эппитини, дыһыноох учуутал буолар, айымньылаах үлэҕэ угуулар. Итин олоххо киллэриигэ энгилэ суох үлэли сылдьар.

Екатерина Николаевна ханна да үлэлээбитин иһин, үлэтигэр сирдэрбэт, кыһамнылаахтык, бэринилээхтик сыһаннаһар учуутал, са-

лайааччы, көрүлээччи быһыытынан биллэр. Дьону кытта сатаан табан үлэлиир. Тыһын ылыннарарыта, ирдэбиллээх салайааччы. Үчүгэй психолог, биригэ үлэлиир дьонун, үөрэтэр оҕолорун биэс тарбах курдук билэр буолан, киилэргэ кайдак сыһаннаһары, хайдах тыһын тизрээри сатыыр үрдүк культурулаах тактикаһай салайааччы. Ыччаты иити-үөрэти маастарыстыбатын дыһынаахтык баһылаабыт учуутал. Уруктара иитэр-үөрэтэр суолталара улахан, үөрэх атын предметтэрин кытта быстыспат сибээстээх. Дидактическай уонна олохтоох маҕаһынаалары кизгикти туһанар уонна ону ханнык ньыманан тизрээрин билэр үрдүк педагогическай таһымнаах буолааччылар.

Екатерина Николаевна киһи да быһыытынан көнө ыраас дууһалаах, көрсүө-сэмэй майгылаах, дьонго-сэргэҕэ куруук үтүөнү эрэ баҕара, субэли-амалы сылдьар дьонуннаах киһини, наставнигы коллективин дьон, учууталлара, үөрэтэр оҕолоро себулүүтүлэр, таптыыллар, кинини сыаналыыллар.

Онтон аймах-билэ дьонноругар куруук билэ, наада буолаһына, тох наадатынан көмөлөһө турар аһыныас уйан сүрэхтээх саамай чугас күндү киһилэр.

Бүтүн киһи үлэ-хамнас үөһүгэр сылдьан үйэ агардаах күнэ тэгилийэ тахсытынан көрсөр.

Түүн ырааппыт. Халлаанга сулустар дьиримнэһэ оонньууллар. Дэрэбинэ иһэ уу-чуумпу. Дьон күнүскү түбүктэн сыһыан сынныан сыйтаһатара. Арай Екатерина Николаевна түннүгүн уота кыһыны харанга түүн хойутаабыт ыалдыкка ыраахха диэри майк буолан күлүмүүр. Онтон киһи үлэтэ өссө да элбэх. Бастаан үөрэнээччитин суругар хардарыан наада. Онтон хаһыаттары бэрийин, сарсынгы урукка бэлэмниин, тэтэрээт бэрэбиэркэтэ, расписание көнөрүүтэ.

Екатерина Николаевна, Эн бу түннүгүн уотун курдук үгүс дьонго, үөрэтэр оҕолорго сулус буолан тырыһыны умай.

Е. ПЕТРОВА,
Аппааны

Кини кизһэ аһылык кэнниттэн иһити-хомуоһу дыһаһа түһээт, бүгүн кэлбит хаһыаттары, суругун ылан, хонугар киирдэ. Осугоһ үрдүгэр турар лампатын холбообута, сүп-сырдык уот сандаара түстэ. Маҕнай суругун ылан, эргим-ургум тутан көрөн баран, аахпытынан барда.

«Бастаан туран, кини учууталым, Екатерина Николаевна, Эйигин үйэ агардаах үбүлүйгүнэн чөрөппит оҕолорун ааттарыттан чөрөн-көтөн туран, истилик эбэрдэлиһин!»

Баҕарбын үчүө доруобуйамы, иитэр-үөрэтэр үлэҕэр ситиһиллэри, Эйиэхэ уонна чугас дьонго дьолу, чөрөппит оҕолорун Эйигин куруук саньыбыт, ахтарыт. Ыһыах ыйыһи истик амаарах сыһангыны, угуулар, толкүйдатар, долгутар уруктарыгы умчуулаһыт. Сүбэ-амак иһин улахан махталытын тизрээбит.

Мин быйыл V курска чөрөнэ сылдьабын. Педратикабын куоракка 14-с оскуолаҕа бардым. Аны арыһах ыйынан чөрөппит бүтэрэн, учуутал буолабын. Онтон наһаа долгуйабын. Екатерина Николаевна, мин Эн курдук учуутал буолуостун баҕарарбын. Оскуолаҕа холобур тутта чөрөм-митим курдук, күн бүгүн дараны Эн тутта-хапта сылдаргыны, үчүө санаагыны, олохто сыһангыны холобур оностобун.

Үчүө баҕа санаалары кытта Эн чөрөнээччи Света. Дьокунускай к., Сэргэлээх, 2".

Учуутал киһиэхэ үөрөппит өрөтүн махталыттан ордук улахан наараада тох баар буолуой? Били поэт Чарльфан эппитини:

«Ол да буоллар кинилэр үүнэр үтүө саастарын Сайаҕас сирдэтигэрин Эйигин умчуулаттар. Ханна да сир ырааҕар Ханан хайдах да буоллар Эн тыһыны сайаһа Киһилэри кытта баар».

Үөрэнээччитин суруга кинини долгутта, ааспыты бэрт элбэи санатта. Бастаки уруктарын, үөрөппит оҕолорун, хайдах үөрэммитин уонна Сэргэлээх.

Сэргэлээх, Сэргэлээх... Эгинэ

Лена эбэ хотун түргэн сүүрүктээх кыһыһы Алданы көрсөр тумуһугар кэрэ айылдалаах аҕыһах дьылээх Энүйэрэ 55 сыллаагыта Егор Иннокентьевич күн сириг көрбүтэ.

Бу көмүс хатырыктаах, айылда баайдаах Арбын нэһилиэтин оччотоогу оҕолоро бары да баны үөрөххэ-үлэҕэ сыстаҕас, эт-хаан өттүнэн кыанар дьон буоларга дьулуһаллара.

Иннокентьевич ойуур харыстабылын инженеринэн, Зинаида Федотовна техник-лесоводунан үлэлэрин саҕалаабытара. Оччотоогу лесхоз коллективин опыттаах директор Алексеев В.Е. салайар. Элбэх эдэр специалистар кэлэн үлэ күргүөмнээхтик барара.

Гоша ийэтэ эрдэ өлөн аҕата балыкка-булка бэйэтин кытта илдьэ сылдары бу кини инники олоҕор идэни таларыгар күүс-көмө буолта. Хатырык орто оскуолатын 1967 с. бүтэрэн баран Батамайдаагы кыһылы иитэр фермаҕа рабочаыдаабыта. Кини үлэлиин сылдьан бэйэтин инники олоҕун айылданы кытта алтыһыыта бигэттик быһаарыммыта.

1968 с. Дьокуускайдаагы тыа хаһаайыстыбатын техникумун ойуур отделеһиетигар үөрөххө кирибитэ. Студент олоҕун умнуллубат кэмнэрэ үөрүү-көтүү аргыстаах элэҕнээн ааспыттара. Гоша олоҕун аргыһын, биригэ үөрэнэр кыһыһын, Бүдүүттэн төрүттээх Зинаны көрсөн, ыал буолбуттара. Эдэр специалистар 1971 с. Нам лесхотуар үлэҕэ анаммыттара. Егор

Күннэтэ көрөр дьоммут ТАЛБЫТ ИДЭТИНЭН ДЬОЛУ УҢААРАН

ликааҕа конкурска бастаах мистэни. 1976 с. иккис мистэни ылары ситиспиттэ. Ити элбэх тэрийэр, көбүлүүритэр үлэттэн тахсар. Элбэи эрэннэрэр специалист 1978 с. кылаабын лесничэинэн анаммыта. Улуус ойуурун фондатын табатык туһаныы ойуур баайын тупсарыыга анаммыт үлэлэри былааннаахтык толоруу, норуот туттар табаардарын, эмтээх үүнээйилэри, мас сизмэтин, сир аһын хомуйуу, ойууру харыстааһын, нэһилиэһини кытта үлэ уо.д.а., сокуону тутуһунарары бу барыта - ойууру харыстааһын сүрүн үлэ-хамнаһа буолар. Оччотоогу сылларга 118,0 - 120,0 тыһ. куб. м. маһы бөлэмнииллэрэ, үөһэттэн чопчу былаан түһэриллэрэ. Бу кэрдиллэр маска дэлээнэ быһыыта, санитарнай кэрдии курдук үлэлэри былааннаахтык аттаран туруоруу, ирдээһин Егор Иннокентьевич ыйытынан-кэрдийтэнэн ыгытыллара. Нам уонна Хомуस्ताах лесничестволарыгар социалистическай куоталаһыларын түмүгэр таһаарыыта ыгытыллыбыт үлэ барыта учуоттанара.

Егор Иннокентьевич 1988 сыллаахха лесхоз коллективин уопсай мунһаһынан директорунан талыллыбыта. Бу бэйэтин үлэтин ымпыгар-чымпыгар тийэ баһылаабыт салайааччы буолар, кини кыайан быһаарбат боппуруоһа суох, ол курдук кизэн билиилээх, опыттаах. Кини салайар коллектива былааннаах үлэлэрин комиттэн кэмийгэр толорон, таһаарылаах үлэни өрүү көрдөрөн иһэр.

Егор Иннокентьевич түөрт оҕо тапталлаах эһэтэ. Кыһа Сардаана үрдүк үөрөхтээх, милиция үлэһитэ. Уолаттара Михаил, Афоня анал үөрөхтээх үлэһиттэр.

30 сыл күөх тыаны араҥаччылааһына үлэлээбит үлэтэ анал бэлиэлэринэн бэлиэтэммитэ, элбэх ахсааннаах бочуотунай грамоталарынан сыаналаммыта. Нам лесхотун үлэһиттэрэ бэйэлэрин салайааччыларыгар чэгиэн доруобуйаны, үлэҕэ ситиһиилэри, дьиз кэргэнигэр дьолусоргуу баҕараллар.

Ф. ПАВЛОВА,
Нам лесхотун инженерэ

БИЛЭРИИЛЭР-РЕКЛАМА

Всех жителей улуса, родителей военнослужащих, призывников и допризывников приглашаем на отчетно-выборное собрание улусного комитета родителей солдат и матросов, которое состоится 14 декабря в 14.00. в центре культуры им. Шестакова.

Во исполнении Закона РФ «О воинской обязанности и военной службе», на основании Постановления Межведомственной комиссии по вопросам бронирования граждан РФ от 22 декабря 1999 г., № 144 и распоряжения Правительства Республики Саха (Якутия), всем главам наслегов, руководителям хозяйств и обслуживающих предприятий в срок, не позднее 10 декабря, заполнить отчеты по форме №6 и №11/МУ (27/МУ) в трех экземплярах, с обязательной подписью руководителя и печатью с указанием ФИО исполнителя и № телефона и согласовать с военным комиссаром Намского улуса.

Персональная ответственность за достоверность данных и оперативное исполнение требуемой информации в установленный срок возлагается на руководителей предприятий, глав наслегов. За не исполнение вышеуказанного, руководители предприятий, главы администрации, несут ответственность в соответствии с Законом РФ.

Военный комиссар Намского улуса подполковник А. ЕРШОВ

Ахсынны 14 күнүгэр күнүс 3 чаастан Даадарга культурнай киин үөрүүлээхтик аһыллар. Концерт көрдөрүлэр, кизэһыччаттарга дискотека тэриллэр.

Нам селотун дьаһалтата

Продаю ВАЗ-21063 1991 г. вып. — 35 тыс. руб.
Куплю пианино.

Тел. 21-6-69.

Считать недействительным утерянный паспорт IV-CH № 690996, выданный Чурапчинским ОВД от 11.10.1991 г. на имя Крюкова Николая Егоровича.

Считать недействительным утерянный паспорт IV-CH № 614847 от 25 ноября 1988 г., выданный Намским ОВД на имя Архиповой Сарданы Сергеевны.

Считать недействительным утерянный паспорт V-CH № 707925 от 29.04.98 г., выданный Намским ОВД на имя Эверстовой Анны Дмитриевны.

13 декабря. Фильм фантастика - приключения «БРАТСТВО ВОЛКА» - нач. 17, 19 час.
(Фильм от создателей Кристофа Гана)

14 декабря. Новая отечественная кинокомедия «ДМБ-004» - нач. 15, 17 час. (цена 10 рб.) («... потому что дембелю все дороги Открыты!»)
Ночной сеанс «СОБЛАЗН» - нач. 22 часа (цена 25 рб.) (Кто она - ангел или дьявол?)

15-16 декабря. Мультсериал «ПОКЕМОНЫ» «ВОЗВРАЩЕНИЕ МБЮТО» - 12-2 часа.
«БАНДИТЫ» - нач. 17-19 час. (цена 15 рб.)
От создателей блокбастера «Мошенничество» и «Человек дождя»

Намнаабы киин бальыһа хирургическай отделениетин коллектива биригэ үлэлиир коллегаларыгар хирургическай отделениетин медсестратыгар Егорова Ньургуйяна Ивановнага таптыыр быраата ЕГОРОВ Сендал Иванович эдэр сааһыгар комолтолоохтук элбүтүгэр дириг кутурбаммын тиэрдэр
I Хомуस्ताах дьаһалтата нэһилиэк олохтооҕо ЕГОРОВ Сендал Иванович соһумардык элбүтүнэн ийэттигэр Розалия Тимофеевна абатыгар Иван Ивановичка биригэ төрөбүттэригэр бары чугас дьонугар дириг кутурбаммын тиэрдэллэр
Үлэ тыыл ветераннарыгар Гоголев Иннокентий Захарович Мальцева Елизавета Васильевнага киинилэр тапталлаах киийиттэрэ ГОГОЛЕВА Матрена Ивановна ыарахан ыарыттан элбүтүнэн кэргэнигэр оҕолоругар аймахтарыгар дириг кутурбаммын биллэрбит
«Үүнэр» СХПК коллектива
Ытыктыыр кырдыаҕас эдьийбит Нам селотун олохтооҕо тыыл үлэ ветерана СОБАКИНА (НОВГОРОВО) Мария Иннокентьевна уһун ыарахан ыарыттан бдэ ахсынны 9 күнүгэр элбүтүгэр кыргыттарыгар кутуөтүгэр сиэннэригэр дириг кутурбаммын тиэрдэбит Аппаһыттан Новгородов В.И. Луккина В.И. киинилэр оҕолоро
Ытыктыыр кырдыаҕас эдьийбит үлэ тыыл ветерана СОБАКИНА Мария Иннокентьевна 81 сааһыгар уһун ыарахан ыарыттан элбүтүнэн оҕолоругар сиэннэригэр кутуөтүгэр дириг кутурбаммын тиэрдэбит Намтан Сыроматниковтар Григорьевтар Новгородовтар Фоминовтар Кэбээйттэн Дьяковтар
Күндү дьуөгэбитигэр Григорьева Людмила Николаевнага уонна кини дьиз кэргэнигэр таптыыр ийэтэ эбэлэрэ СОБАКИНА Мария Иннокентьевна ыарахан ыарыттан элбүтүнэн дириг кутурбаммын тиэрдэбит Чулрова Докторова Аверьянова Кривошапкина
Күндү убайбыт бырааппыт Хатас олохтооҕо КУЛИЧКИН Иван Данилович уһун ыарахан ыарыттан элбүтүнэн диригтик курутууһун туран бары аймахтарыгар табыарыстарыгар биригэ үөрэммит дьонугар иһитинэрэбит Кэргэнэ оҕолоро Игнатеевтар Куличкиннар Савинновтар Егоровтар
Истинник саныыр балтыбытыгар Татьяна Дмитриевна кутуөппүтүгэр Сергей Николаевич Стручковтарга бырааппытыгар Димала киийипиттигэр Надежда Дмитриевна Ивановага уонна киинилэр оҕолоругар таптыыр ийэлэрэ эбэлэрэ Сииттэ олохтооҕо ИВАНОВА Татьяна Алексеевна уһун ыарахан ыарыттан өлөн туораабытыгар дириг кутурбаммын тиэрдэбит Эдлээйдэргит Т. Фомина Новгородова санаскыт В. Новгородова уонна киинилэр дьиз кэргэттэрэ

Күндүтүк саныыр кэрэмэн киһибитин республика Президенин быыбарыгар кандидат В.В. Колмогоров Нам

улууһунаагы штабын на чальнигы **КОЛПАШНИКОВ НИКОЛАЙ ПЕТРОВИЧ** 65 сааскын туолар үөрүүлээх күнүнүнэн истинник эҕэрдэлиибит!

Доҕотторун, аймахтарын, дьиз кэргэнин, бар дьонун туһугар ахсаабат кыһамныын, эйгэс сыгыары майгынын, кимизэхэ барытыгар өйөбүл, күүс-көмө буоларынын иһин барҕа махтал, ыраабат урук!

Алта уонтан тахса, үгүс сыллар үөмөхтэһэн, сиэттиһэн аасталлар Эн тускар үтүө күннэр үүннүнэр, кэрэ кэмнэр кэллиннэр, дьонун олоҕун өрүү дьоллоох-соргулаах, сарданалаах, саргылаах, үтүмэн үгүс үөрүүлээх буоллун.

Эҕэрдэни кытта өйүгэр бөлөх

Күндүтүк саныыр дьуөгэбитин Хатын Арбы дьааһыла-саадын воспитатели **АКУЛИНА АЛЕКСЕЕВНА СОЛОВЬЕВНА** үйэ анардаах үбүлүөйгүнэн, олоҕун орто умурҕанынан эҕэрдэлиибит.

Баҕарабыт Эйиэхэ чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, үтүмэн үгүс үөрүүнү, дьолу-соргуу. Кырдыары-ыалдыары билбэккэ эдэрди эйгэс дууһаҕын булгуруйбат сайаҕас санааһынан салайтаран уһун уруйдаах олохтон дьиз алгыбыты.

Сивцев В.П., Алексеевтар, Петровтар, Савиннар, Эверстовтар дьиз кэргэттэрэ

Күндү уолбун, убайбытын **ВИНОКУРОВ ВИКТОР ВАСИЛЬЕВИЧ** 50 сааскын туолбут үбүлүөйгүнэн ис сүрэхпиттэн эҕэрдэлиибит!

Саха алмааһын курдук кытаанах доруобуйаны, уйгу-быйан олоҕу, үтүмэн үөрүүнү, дьол-соргу дьонуннаах доҕор буолан дьукаахтаһа сырыттын. Ылары-дырҕа букатын таарыйбатын. Оҕолорун, сиэннэригэр үөрдэн уостары билиммэт уһун дьоллоох олоҕу олоҕорго ис сүрэхпиттэн баҕарабыт.

Ийэ, таайык, балтыларык, бырааттарык, бары аймахтарык

Биһиги аймах улаханньк убаастыыр киһибитин, ойуур хаһаайыстыбатыгар өр сыллар усталара энкилэ суох үтүө суобастаахтык үлэлиин сылдар убайыгытын, бырааппытын **ИВАНОВ ЕГОР ИННОКЕНТЬЕВИЧ** 55 сааскын туолбут дьонун үбүлүөйгүнэн итинтик-истинник эҕэрдэлиибит!

Таптыыр-ытыктыыр киһибитигэр чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, үлэҕэр үрдүк ситиһиилэри, өссө да өр кэмгэ кэргэннэр, оҕолоргор, сиэннэргэр, аймах-билэ дьонноргор тулхадыйбат туттаах, эрэллээх эркин буолан ыраабат эрчимгинэн, олоххо уоскубат тапталгынан, күстээх санааһынан үтүө холбур буоларгар. Хаһан да санаан саппаһыратын, чугас дьонун-сэргэн сылаас тапталлара, иһирэх сыһыаннара Эйигин араҥаччылаатын, куруук үтүө санаа, дьол-соргу арыаллаатын.

Эҕэрдэни кытта кырдыаҕас убайык Иннокентий Николаевич, Олесовтар, Ивановтар, Башевтар, Колмогоровтар дьиз кэргэттэрэ

Күндүтүк саныыр ийэбитин, эбэбитин, эдьийбитин, балтыбын Үөдэй дьааһыла-саадын сабиодиссейин **ЕВДОКИЯ ГАВРИЛЬЕВНА НЕУСТРОЕВНА** үйэ анардаах үөрүүлээх үбүлүөйгүнэн, олоҕун орто умурҕанынан ис сүрэхпиттэн истинник эҕэрдэлиибит!

Баҕарабыт туохха да бэриммэт кытаанах доруобуйаны, күн сиригэр баар үгүс элбэх үөрүүлээх күннэри, уустук уонна эпизитинэстээх үлэҕэр үрдүктөн үрдүк ситиһиилэри, Эн тускар өссө да үтүө күннэр үүннүнэр, кэрэ кэмнэр кэллиннэр

дизаналгысыгытын тиэр-дэбит.
Бар дьонун, аймахтарын, дьиз кэргэнин туһугар ахсаабат кыһамныын, өйөбүл-тирэх буоларынын иһин улахан махталыгытын тиэрдэбит.

Эҕэрдэни кытта кыргыттарык, сиэннэрик, кутуөтүгэр, эдьийиңиң, Посельскайдар, чугас аймахтарык

Күндүтүк саныыр истин дьуөгэбитин, Үөдэй нэһилиэтин оҕо дьааһыла-саадын сабиодиссейин **НЕУСТРОЕВА ЕВДОКИЯ ГАВРИЛЬЕВНА** олоҕун биригэр бэлиэ, дьонун күнүнэн, үөрүүлээх үбүлүөйгүнэн итинтик-истинник эҕэрдэлиибит!

Үгүс түбүктээх үлэҕэр төрөспүттэр махталларын ылан үлэлиин сылдьаргынан, дьону-сэргэни түмэр, үлэни сатаан тэрийэр ураты дьобургуһунан кизэн туттан, астынан туран бэлиэтиибит!

Чугас дьонгор ахсаабат кыһамныгытын, ийэлиин үтүө, амарах сыһыангынын, оҕолорун үөрөхтээх, үлэһит дьон буолалларыгар көмөбүн, сүбэҕүн күннэтэ көрөбүт, ыраахтан истэбит. Ыарахаттары кыайар кытаанах санааһынан дьонгор-сэргэ-дэр мэлдьи холобур буолабын.

Баҕарабыт кытаанах доруобуйаны, үлэ-хамнаһын тахсылаах буоллун, ысыбыт дьыалан ситэн-хотон истин, дьонун олоҕун өрүү дьоллоох-соргулаах буоллун, сырдык эрэ сыдыааһын, дьол эрэ тосхойдун!

Олох ыарахаттарыттан толлон эрэ турбат буол, тулалы-ыр эйгэн сырдык ыраас, үтүө санаалаах дьонунан арыалла-нан үөрэ-көтө сырыт!

Эҕэрдэни уонна үтүө санааны кытта оскуолаҕа биригэ чораммит кылааһык оҕолоро

БИЛЭРИИЛЭР БЫЫБАРГА СҮҮРЭР СУОПАРДАР БОДЬУМТОЛУРУГА!

Быыбарга сүүрэр массьыналар испиһэктэрэ ахсын-ны 19 күнүгэр дьиз ГИБДД-га түһэриллиэхтээх, онтон ахсынны 20, 21, 22 күннэригэр бу массьыналарга техкөрүү ыгытыллара.

Зубопротезный кабинет принимает клиентов. Срок изготовления съемных и пластмассовых коронок 1-2 дня, несъемных стальных протезов с напылением более 3-х дней. Время работы: с 9 ч. до 17 ч., без обеда, без выходных до Нового года. Цены ниже городских.

Адрес: Поликлиника с. Нам, здание женской консультации, вход со двора

Намский лесхоз реализует новогодние ели (сосну) частным лицам, организациям по следующим расценкам:
Ели до 2 м. за 1 шт. - 50 руб., свыше 2 м. - 70 руб.
Сосна до 2 м. - 40 руб., свыше 2 м. - 60 руб.
По адресу: с. Нам, Полевая, 8. Тел. 21-0-50.

Ахсынны 14-15-16 күннэригэр ХХI-с үйэ маннайгы сылыгар саахымакка чемпиону быһаарыыта күрөхтэһии швейцарскай системанан эр дьонго уонна дьахталларга ыгытыллара. Маны таһынан кырдыаҕастар ортолоругар кыайылаагы быһаарыы эмизэ ыгытыллара. Күрөхтэһии ахсын-ны 14 күнүгэр күнүс 14 ч. 30 мүн. саахымат оскуолатыгар буолар.

Хаһыат кэлэр нүөмэрэ бырааһынныгы-нан сибээстээн ахсынны 15 күнүгэр тахсар

РЕДАКТОР В.Г. КАСЬЯНОВ
ОТДЕЛЛАР: информация, сурук, төрүт культура, — 21496; ; бухгалтерия — 21332; факс — 21332; “НАМ” ТРК — 21632; иллюстрация уонна реклама (секретариат), редакционной издательской система — 21141

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительства, Нам улууһун дьаһалтата, редакция коллектива. Маассабай информация средстволарын туһунан РФ Сокуоннарын тутуһууну контуруолдууру уонна регистрациялыыр РФ бэчээккэ Госкомитетин СР региональной управлениетыгар регистраци-яламмыт нүөмэрэ — Я 0085.
Сурукка ааккытын-суолгутун, үлэтигин, дьизэбит аадырыһын чопчу ыйыт. Редакцияҕакири-бит суруктар төннөрүллүбэттэр. Автор этэрэ хаһыат санаатыннык мэлдьи биригэр буолбат.
“ЭНСИЭЛИ” - Нам улууһун хаһыата.
678380, Саха Республиката, Нам с., Заложной уул. 2.
E-mail: editor@namtsy.sakha.ru

Талылына уонна тагылына “Энсиэли” хаһыат редакционной-издательской систематыгар.
Хаһыат Дьокуускайга “Сахаполиграфиз-дат” НИПК бэчээттэнэ, Орджоникидзе уул. 38.
Формата А3. Кээмэйэ 1,0 бэчээт. лис.
Индексэ — 54889. Тираһа — 2257
Бэчээккэ илии баттанна — 12:00 ч. 10.12. 2001
Сакааһын №-рэ — 145